

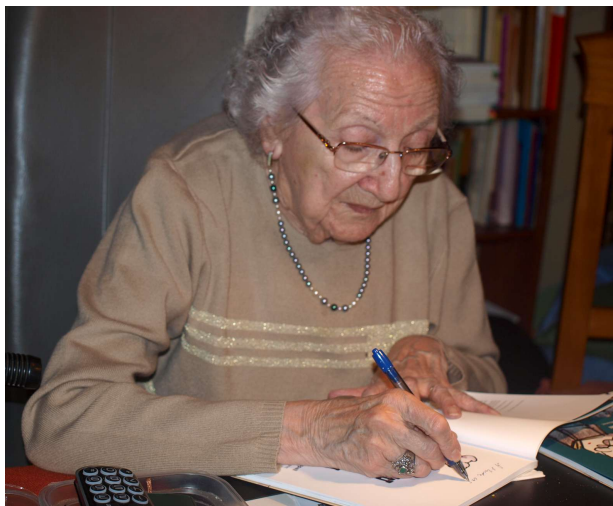

Paraules, batecs de vida

Entrevista a la Joana Raspall

“Estimo les lletres
que formen els mots
i els llavis que els diuen,
i el cor que els entén...
perquè als mots hi ha l'ànima
de tota la gent!”

(De la Joana Raspall als nens i nenes)

Per fi hem conegut personalment la Joana Raspall (Barcelona, 1913). Tants anys sentint els nostres fills recitar carinyosament els seus poemes que teníem moltes ganes de parlar amb la dona que ens acosta cada dia el seu món menut lligant uns versos preciosos, l'escriptora que tant bé sap transmetre, amb senzillesa i imaginació, les sensacions quotidianes d'infants i d'adults. Ens

preguntàvem què la va moure a escriure poesia infantil, què creu que aporta, aquest gènere, als infants. I ens ha sorprès la seva resposta, tant com ens ha captivat la seva conversa. La Joana Raspall és tan directa i honesta com els seus poemes i als seus 99 anys, té una paciència... a prova de flaixos de càmeres en mans de petits reporters!

Aquí teniu alguns episodis de la seva història, explicats per ella mateixa.

Joana Raspall: “Quan els meus fills acabaven la carrera -ja eren grans-, els vaig preguntar:

- Què en sabeu, vosaltres, de poemes?
- En sabem en castellà.
- Quin?
- Aquell que diu: *Con diez cañones por banda, viento en popa a toda vela...*; i aquell altre: *A un panal de rica miel...*
- Aquests els sap tothom.
- Són els que ens han ensenyat a l'escola...

Eren els mateixos que m'havien ensenyat a mi. I jo vaig pensar: *¿com és possible que durant 70 anys, a les nostres escoles no s'hagin ensenyat versos, no tant sols en català -perquè estava prohibit-, però poemes senzills, per a nens!* No n'hi havia. I em vaig enfadar. Em vaig enfadar tant, que vaig dir: *ara em posaré jo a escriure versos, perquè no n'hi ha.* I em vaig posar a fer versos... i com que ja tenia 80 anys, jo, quan vaig emprendre aquesta feina, em vaig dir: *sóc molt gran ara, si no els faig ara, no els faré mai, perquè la vida no sé quan se m'acabarà; i si em moro aviat, que és normal -tenia 80 anys, encara n'he viscut 19, Déu n'hi do!-; doncs pensava: si només puc escriure un any versos, tot aquest any*

el dedicaré als nens...; i no un any hi vaig dedicar, sinó 4 o 5, i de lo meu -teatre, poesia d'adults, relats, novel·la...- no vaig escriure res, i vaig quedar tan rendida, aquells 4 o 5 anys, que vaig dir: ara m'esbravaré, i llavors em vaig posar a fer els haikus, que ja és una poesia més delicada (...). I la gent em va començar a conèixer aleshores, que és quan vaig començar a publicar i vaig pensar: ara passaré per una escriptora de versos de nens...; però va ser una feina que em vaig proposar jo, ningú no me la va proposar ni me la va pagar”.

I sí, és cert, nosaltres, a Lurdes, la coneixem sobretot com a “escriptora de versos per a nens”, com ella diu, - un gènere en el qual ha estat, realment, pionera -; uns poemes que són sobretot positius i alegres: “És que jo ho sóc, de positiva –ens diu-, no sóc gens negativa, tot i que hi ha coses que costen de passar i les passo a fons, també”.

- De petita ja escrivia?

“Sí, de petita ja escrivia, perquè vaig estar bastant delicada i no anava seguit a l'escola. Tenia moltes hores lliures, llegia molt i escrivia molt. Tinc una poesia –en castellà, perquè no n'havia après, de català, encara-, que em fa molta gràcia: “*La estatuilla de mar, es tan bella, tan hermosa, representa una princesa con su blanca cabellera y su carita de rosa...*”. Jo tenia 12 anys, quan escrivia això; no recordo res més. (...) Passava molt temps amb el meu avi, la mare treballava molt, s'encarregava del gènere a França i ell s'ocupava de nosaltres. Era molt trempat, d'ell sé un reguitzell de contes de quan era petita i d'ell n'he recollit el to dels contes, el to de “sí, però no”.

(...)

I després he hagut d'estar molt per casa, amb 4 fills –en aquells temps no sortíem enlloc-; el meu marit, que era metge, els diumenges estava al centre, al casino, on jugava al dòmino amb els amics i em deia: “si hi ha cap urgència ja em trucaràs”. Vet aquí que el timbre d'urgències era jo! (...) Jo anava fent versos perquè sí, pel sant d'una amiga, per una festa, per un dia bonic. (...) En tinc moltes llibretes plenes. Però d'aquests de nens no en tenia, els vaig fer expressament, quan tenia entre 80 i 85 anys.

- I què creu que els pot aportar, la poesia, als nens?

Els aporta comprensió: serveix perquè compren-
guin. Quan s'escriu poesia no es diuen mentides,

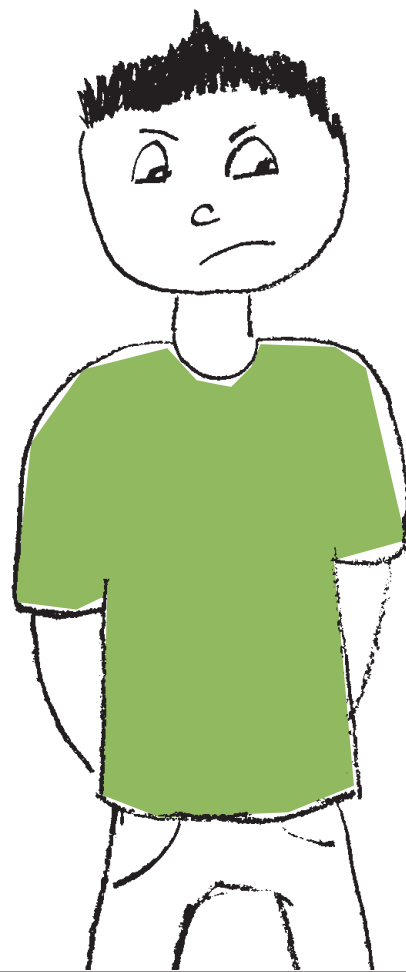
En Miquelet

En Miquelet no estudia;
els llibres li agraden poc;
tot el dia es passaria
engandulit amb el joc.

La història li fa migranya
i les “mates” mal de cap.
pobre d'ell, si no s'afanya
per aprendre el que no sap!

Amb el martell o la ploma,
l'ordinador o al volant,
la vida no va de broma:
qui sap més, passa endavant.

El món dóna moltes voltes,
i s'ha de ser espavilat.
Qui segueix els poca-soltes
es quedarà arraconat.

s'escriu poesia perquè un ho sent de debò, no hi ha cap necessitat, ningú t'ho demana. I les paraules boniques: el més difícil és que s'acostumin a un altre llenguatge. Quan volem felicitar una persona fem servir un llenguatge que no és el del negoci, oi?; que surtin els sentiments: escriure poesia és això.

(...)

Jo escric sobre una cosa que m'ha impressionat a mi. Jo no sé inventar, no he inventat res. A la novel·la "Diamants i culs de got" em vaig posar a escriure coses reals amb personatges fingits, perquè la gent que hi sortia i encara era viva no s'hi trobessin retratats; vaig fer un llibre que explica tots els alts i baixos de la nostra època, com vivíem, què ens faltava, com la gent s'ajuntava o se separava, vaig buscar com posar tot allò que passava sense dir els noms de veritat. I després d'aquest en vaig fer un de la pagesia, també per retratar una situació.

“La poesia aporta als nens comprensió, sentiment, sinceritat i un llenguatge preciós”

De teatre d'infants tinc tres llibres i de grans, un, perquè en aquell temps no podíem escriure en català. Però vam escriure en català! I entre tots, diccionaris, contes, teatre, novel·la, poemes..., dec tenir unes 27 o 28 obres.

“El jardí vivent” és el meu últim llibre. El tinc dividit en 4 parts, que són quatre parts de la vida, associades a quatre flors: violetes, margarides, roses i pensaments.

- La primera part és que em sobta la **bellesa**, em sorprenen les coses boniques; ja estimo la poesia, perquè voldria dir i llegir coses boniques, és un moment de recepció, l'època de les **violetes**, en què em vaig omplint amb tot allò bonic que vaig trobant.

- Després arriba l'època de les **margarides**: de tot el que he recollit, trio -això sí, això, no; això sí que és poesia, això no m'agrada-. Així em vaig **formant** tota la joventut i quan arribo a la pubertat, jo he triat allò que m'agrada i allò que estimo, m'he format i m'he enriquit, i penso, ara què faré?, ara he d'actuar, he de fer la vida sencera.

- Arribem així a l'època de la **rosa i les punxes**, perquè no hi ha roses sense punxes; és l'època bonica en què dic tot allò que m'agrada i tot allò pel que jo pateixo. Com més estimes, més pateixes, perquè la persona que tant li fa tot no estima res. - I llavors acabo aquesta època de la vida, i en ve una de trista en què només em queden els **records**: al final em queden només els **pensaments**, la flor del pensament.

Mireu, el resum de tota la meua poesia és en el poema “L'altra dimensió”. Jo no crec que la nostra vida s'acabi quan acaba la nostra vida. Crec que la mort és una transformació, la porta d'una nova vida. “Si pensem retrobar-nos-hi, estimem-nos. Només l'amor mereix tenir-hi essència” (L'altre dimensió, Jardí Vivent, 2010).

Gemma Ventura, Oriol Hausmann, Virgínia Arqué, Mireia Bertran

Els llibres

(Pinzellades en vers, 1998)

Cada llibre té un secret
disfressat de blanc i negre;
tot allò que et diu a tu
un altre no ho pot entendre;
sent el tacte dels teus dits
i creu que l'acaricies
i que el batec del teu pols
vol dir que, llegint, l'estimes.

Tot allò que et donarà,
que no ocupa lloc, ni pesa,
t'abrigarà contra el fred
d'ignorància i de tristesa.

Amb els llibres per amics
no et faltarà companyia.
Cada pàgina pot ser
un estel que et fa de guia.

*La Joana Raspall amb els dos petits reporters,
la Gemma Ventura i l'Oriol Hausmann*

La Joana Raspall i Juanola és escriptora, bibliotecària i mare de 4 fills. Nascuda a Barcelona l'any 1913, quan tenia 3 anys la seva família es va traslladar a viure a Sant Feliu de Llobregat, on hi van construir una torre, la casa on ha viscut sempre i en la qual ens va rebre a començaments de curs. Allà va anar a l'escola municipal fins als 11 anys, quan la mare la va enviar a Perpinyà per a aprendre francès. Tant sols hi va ser un any, però diu que allà hi va rebre la base d'una bona educació. Va cursar estudis de comptabilitat i de bibliotecària, uns estudis, aquests últims, que van marcar la seva activitat literària.

Després de la guerra va ajudar a salvar els fons en català de la biblioteca de Vilafranca del Penedès on treballava, i va aprofitar tots els espais clandestins per a publicar versos i textos en català. Ha conreat tots els gèneres: diccionaris, poesia, teatre, novel·la, contes i relats. La majoria dels seus reculls de poesia infantil els ha escrit i publicat a partir dels anys 80. I després d'aquesta llarga conversa, encara ens va dedicar, amb paciència, els seus llibres: "Ja no tinc pols per aguantar la ploma. Us en feu càrrec, 99 anys?"

L'alegria

(Bon dia, poesia, 1996)

Amb tots els colors
faré una llaçada
i la guardaré
en capsa tancada.
Quan em llevi trista
qualsevol matí,
d'una tisorada
en prendré un bocí,
l'aixecaré enlaire
com a banderola!
... Vindrà l'alegria
i no estaré sola.

Del blanc al negre

Al sorral del riu
buscarem pedretes;
blanques per a tu;
per a mi les negres;
les grises seran
de qui en vulgui prendre.
Així, tu riuràs,
i jo tindrè penes;
més, l'altre viurà
mirant sense veure,
sense tenir goig
i sense tristesa.

No vulguem el gris
de la indiferència.
L'amor està fet
d'alegria i pena,
amb tots els colors
entre el blanc i el negre.

El paper en blanc

(Bon dia, poesia, 1996)

Un full de paper en blanc
és tot un món possible.
Penetra-hi amb peu franc!
Hi pots posar el teu nom
i dir-hi el què i el com
de tot allò intangible
què penses i què sents,
què entens i què no entens...

I quan hi hauràs deixat
el cor ben despullat,
seràs el petit déu
d'un univers tot teu!